

i menys filòleg, intenta fugir per la tangent, amb una explicació especiosa (en el fons arbitrària i fins un poc ridícula) «que les menaven, que les conduïen pel ronsal o per les regnes». No hi ha ronsal ni regnes enlloc, i si avui es pot dir que un traginer toca (en lloc de dir 'xurriaqueja' o 'punxa amb bastó o agullada'), és per un eufemisme merament ocasional de la gent de tragí. Altra feina tenien aquells genets i homes d'armes que anar «tocant» les anques de les mules, a la vista de l'enemic cristià. Llur missió era fer escolta, era SKULKAN. — ⁶ En l'ed. de 1757 una impertinent err. tip. ha canviat «atalar los enemichs: intercludo» en un «atalear», ço que m'afanyo a assenyalar, per evitar que s'hi vegin pistes falses. — ⁷ És Violant viuda de Jaume el de Llucmajor? Ag. ho cita del *Cron. May.* d'ACampaner i sembla que *AlcM* ho cita del *DAG*; porta *talayeu* --- *prengueu* [?] *nengun*; el *DAG* *talayeu* --- *prenguem nengun* (s. v. *talayar*) però *talayen* --- *prenguem nengun* a l'article *pesquisa*; si fos això seria transitiu, en incís causal (o sigui 'tingueu compte que hom us vigila' ço que no és inconcebible ni tan versemblant). Impossibile fer la verificació, majorment no essent necessari per a l'article present. — ⁸ En l'*Epíll de Conciència* de c. 1400, p. p. EmCasanova (Univ. Val.), Bna. 1981, lín. 260, amb la grafia *talarlar*, errada evident en tot cas, i és fàcil *l* per una *i* llarga; també, però, es podria tractar de la ultracorrecció *l* (*yl*) de *y*: car *talaylla* es troba dos cops en el *Raonament d'Avinyó* d'Arnau de Vilanova («engane-ls axí com falsa *talaylla*; la *talaylla* ---», *NCL*, I, 201.28, 29). L'*Espíll* és una obreta de l'escola eiximeniana; en el passatge corresponent del *Cercapou*, com nota E. C. (p. 61) hi ha *guardar*. — ⁹ Devia ser de les que aprenia quan ella era una noieta i se l'enduïa el seu pare, el vell i venerable, però pobre, Ferrer de Llers, a fer llenya al bosc, i cantaven... Veg. el bonic comentari de Jos. M. Capdevila, en l'epíleg a *Diaris i Records* de P. Coromines (fi del volum III). El vaig copiar el 1960 d'un dels autògrafs avui dipositats per nosaltres fills, en l'armari especial que li ha dedicat la Bibl. de Cat. Crec que jo mateix li ho havia sentit mig recitar a ell, de sobretaula, amb la meua mare. — ¹⁰ Bona i vera sentència; a completar només amb la d'aquells que us parlen de la llei i blasfemen diabòlicament el nom de Déu per imposar llur deslleï i llur hipòcrita i mamònic ateisme. — ¹¹ «Lo que són les *taleyes* de les persones, quan la donen en una cosa: lo Sr. Joseph vol que 'l noy gran estudiï», *O. C.* II, 203, i en un quadro dramàtic, ib. XI, 13.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
atalaia, talaiassa, talaiola, talaiioleta, talaiolina, talaiot, talaidiç, talaiier, talaiar, talaiar-se, atalaiar, atalaiar-se, ataleiar, talear, ataleiar-se, taleia, taleiós, talejar, talejador, atalaiador, ataleia, ataleions, taleions, En Talaia [n. 3], (*a*)*talaiier* [n. 4], *escolcar* (o *escoltar*, o *tocar*?) [n. 5], *talalla* [n. 8].

Talains (*DAG.*), *V. talar* (*TALÓ*) *Talalla*, *V. tallara* *Tàlam*, *V. tàlem* *Talaman(t)*, *V. talabard* *Talament*, *V. tal* *Talamiflora*, *V. tàlem* *Talant*, *V. talent* *Talar* adj. o m., *V. taló*

TALAR v., 'devastar, fer destrossa', mot comú amb la llengua d'oc i el castellà, probablement rebut del germ. occid. *TALŌN, l'existència del qual es pot deduir de l'a.-al. ant. *zālōn* 'robar', 'rapinyar', 'arrabassar', i del b. llatí *talare* id., documentat en les Lleis bàrbares de l'alta Edat Mitjana. □ 1.^a doc.: fi S. XIII (*Usatges*, Lull, Jaume I).

«Renduda la torre de Calahorre --- lexam-hi lo bisbe de Barcelona, que-ls guardàs, que no-ls *talàs* hom»; «los prohòmens de la vila parlaren --- que-s meravaylaven fort d'ell, can ell los tirava, éls estan <t> en periy l de mort per lo Rey, qui-ls *talava* la orta e-ls estava dessús, e que si él així ho volia fer, que altre conseyl haurien a pendre», Jaume I (Ag. 430.1 f., 72.14, §§ 421,43). En l'*Usatge* *Si quis contra alium* «si alcú ha clam d'altre e --- aquel no li vol fer dret --- e-l clamer, irat, roba ses coses mobles, e --- crema cases e meses, e *tala* vinyes e arbres --- de ço que guastat n'á, no li sia tengut» (LXXXVI, *NCL.*, 111.9); «aquells --- de Líper, qui veeren lo poder tan gran, e l'almirall qui-ls volia *talar*, reteren-se al Sr. rei d'Aragó», Muntaner (§ 93, *Casac.* II, 73.12).

Generalment a l'E. Mj. es tractava doncs d'accions de guerra o de violenta agressió, però també acabà per aplicar-se a la mera destrossa, àdhuc pacífica: «ne pren axí com féu a un home que --- entrà-se-n dins la vinya --- lo servidor dix --- gitat en terra, ab les mans pren los rayms sense rompre-ls del cep, e a mossos los sta menjant --- Senyal és, dix lo cavaller, que bons li saben; torna-y e veges que fa --- altra vegada, que hi tornà, dix --- Senyor, ja cercha los que són bé madurs, e posa-ls-se en la boca, e menja-s la molla de dins e lança la pellofa—. Ab grans crits li dix —Vés, cuyta, e digues-li que ixqua de la mia vinya, que ara la-m *tala* tota—. Tal demostració fa la M. V. --- ara que menge los grans de hu en hu, me donau comiat?», JnMartorell (Ag. III, 166.1f.).

Vet aquí, doncs, com el derivat *tala*, aviat quedà afectat a l'acc. simple de 'dany (de qualsevol mena)', com perjudicis morals o en un mer pla econòmic, més o menys fort o modest: «En Berenguer d'Entença --- pensà de cabdellar --- los seus e de fer tornar endarrera --- e estant axí que ell cabdellava, veng --- N'H. de Rocafort, e En D. Sen Martí --- e cuydaren-se que ell enagàs la companya, e --- no guardant mas àls, abdosos lo van ferir e --- lo mataren, de què fo gran dan e gran *tala*, que ell faent bé lo mataren», Muntaner (fets de 1307, *NCL.* VII, 146.26; *Casac.* VI, 86.28). «No m recorda que ves anc / tan graciosa escala: / e dien que edificà-la / un mestre del rei Artús; / puys, morí, caent de sus: / cert, lo món ne pres gran *tala*», Turmeda (*Div. de Mall.*, *NCL.*, p. 109).

Tots ells són encara casos en què es tracta, almenys, de fets luctuosos; en canvi, en la locució verbal *fer tala*, que és la única que anava a quedar en la llen-